

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«   »

2018 р.

07-03-86

Національний університет

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Program of the Discipline

Клінічна психологія

CLINICAL PSYCHOLOGY

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
branch of knowledge	05 Social and behavioral sciences
спеціальність	053 Психологія
specialty	053 Psychology

Рівне – 2018

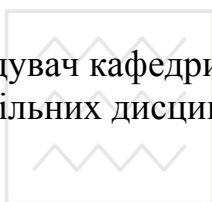
Робоча програма навчальної дисципліни «Клінічна психологія» для студентів, які навчаються за спеціальністю: 053 Психологія. – Рівне: НУВГП, 2018. – 16 с.

Розробник: Колодич О.Б., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол від _____ 2018 р. № _____

Завідувач кафедри суспільних дисциплін Ю.П. Олексін

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 053 «Психологія»

Протокол від «_____» _____ 20__ року № _____

Голова науково-методичної комісії

Ю.П. Олексін

© Колодич О.Б., 2018

© НУВГП, 2018

ВСТУП

При вивченні медичної психології виникають визначені труднощі, що викликані відсутністю загальних представлень про клініку захворювань, цілісності образу психіки хворого. У навчальних посібниках існує відома термінологічна розмитість і плутанина у визначенні медичної психології.

Зміст медичної психології, її місце, обсяг дотепер по-різному розуміються фахівцями. Загальним є те, що медична психологія розглядає область, прикордонну між медициною і психологією. При цьому вона вивчає проблеми медицини в психологічному аспекті і методами психології.

У більшості країн поширене поняття клінічної психології, а не медичної. У клінічну психологію в США включаються психотерапія, психодіагностика, консультативна психологія, психогігієна і реабілітація, деякі розділи дефектології, психосоматика. У Польщі медична психологія також розуміється досить широко, у число її задач включаються діагностика, клініко-відбудовна діяльність, реабілітація інвалідів, психотерапія, психокорекція, контроль ефективності психокорекції і психотерапії.

У нашій країні К. К. Платонов розглядав клінічну психологію як частину медичної психології. Клінічна психологія, на його думку, має прикладне значення, відповідаючи потребам клініки: психіатричної, неврологічної, соматичної. У медичну психологію Платонов уклав крім клінічної психології психогігієну.

Анотація

Курс є нормативною дисципліною підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія» за освітньо-професійним рівнем першим (бакалаврським). Навчальна програма дисципліни «Клінічна психологія» розроблена відповідно до структури та змісту навчальних посібників, які рекомендовано для студентів вищих освітніх закладів. Курс «Клінічна психологія» посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки фахівця. Сучасна клінічна психологія вивчає фундаментальні поняття проявів психічної патології, основні патологічні симптоми й синдроми психічних розладів, порушення психіки при соматичних захворюваннях, загальне уявлення про психосоматичну єдність, особливості поведінки психосоматичних пацієнтів та можливості психологічної допомоги в структурі комплексного лікування. Змістові модулі дисципліни забезпечують якісну підготовку на рівні бакалавра психології за рахунок узагальнення знань та вмінь, що були набуті студентами у змістових модулях інших психологічних дисциплін, в єдину професійну психологічну картину побудови світу.

Ключові слова: психічна патологія, психіка, патологічні симптоми, особистість, психічні розлади, психодіагностика, психосоматика.

Annotation

The course is a normative discipline of training specialists on the specialty 053 "Psychology" at the educational-professional level of the first (Bachelor's). The curriculum of the discipline "Clinical Psychology" is developed in accordance to the structure and content of the educational aids that are recommended for students of higher educational institutions. The course of "Clinical Psychology" occupies an important place in the general structural-logical structure of the professional training. Modern clinical psychology examines the fundamental concepts of manifestations of mental pathology, the main pathological symptoms and syndromes of mental disorders, mental disorders in somatic diseases, the general idea of psychosomatic unity, peculiarities of behavior of psychosomatic patients and the possibility of psychological assistance in the structure of integrated treatment. The content modules of the discipline provide the qualitative preparation at the level of the bachelor of psychology at the expense of the generalization of knowledge and skills acquired by the students in content modules of other psychological disciplines, into a single professional psychological picture of the world's construction.

Key words: mental pathology, psyche, pathological symptoms, personality, mental disorders, psycho diagnostics, psychosomatics.

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, код та найменування спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<u>Кількість кредитів, відповідних ECTS</u> – 4	<u>галузь знань:</u> 05 Соціальні та поведінкові науки <u>код та найменування спеціальності:</u> 053 Психологія	нормативна	
<u>Модулів</u> – 3		<u>Рік підготовки:</u>	
<u>Змістових модулів</u> – 3		3-й	3-й
<u>Загальна кількість годин</u> – 120		<u>Семестр</u>	
		5-й	5-й
		<u>Лекції</u>	
<u>Тижневих годин для денної форми навчання:</u> аудиторних – 4, СРС – 4	<u>Рівень вищої освіти:</u> бакалавр	24	2
		<u>Практичні, семінарські</u>	
		22	4
		<u>Самостійна робота</u>	
		74	114
		<u>Вид контролю:</u> екзамен	
Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 33 % до 66 %;			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета вивчення дисципліни – ознайомити студентів із сучасними теоретичними уявленнями та практичними напрацюваннями в галузі психологічної діяльності в системі охорони психічного здоров'я. Психологічна допомога в медичній практиці полягає в клініко-психологічному дослідженні й оцінці стану пацієнта, аналізі психологічних і психосоматичних аспектів хвороби та психологічній допомозі із застосуванням сучасних аспектів психотерапії, психопрофілактики, психогігієни.

Сучасна клінічна психологія вивчає фундаментальні поняття проявів психічної патології, основні патологічні симптоми й синдроми психічних розладів, порушення психіки при соматичних захворюваннях, загальне уявлення про психосоматичну єдність, особливості поведінки психосоматичних пацієнтів та можливості психологічної допомоги в структурі комплексного лікування.

Знання, отримані в результаті вивчення курсу «Клінічна психологія», дадуть можливість свідомого й більш функціонального впровадження у вітчизняну медичну та психологічну практику ефективних методик допомоги пацієнтам, що є основою для подальшого поглиблення фахової спеціалізації психологів. За результатами вивчення матеріалу цього курсу студенти складають екзамен.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних **компетенцій**:

соціально-особистісних:

- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики);

загальнонаукових:

- володіння базовими уявленнями про основи клінічної психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, яка страждає на захворювання;
- здатність використовувати інноваційні технології в практичній діяльності;

інструментальних:

- володіння практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань;
- володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку психології аномального розвитку в сучасному світі;

професійних:

– володіння знаннями про психологічні особливості осіб з порушеннями психіки, розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційної та психотерапевтичної допомоги;

– володіння сучасними знаннями про психологічний супровід осіб, які страждають на психосоматичні захворювання;

– володіння знаннями про методи дослідження в клінічній психології;

– здатність до психологічного супроводження осіб із захворюваннями;

– володіння сучасними технологіями діагностики і організації наукового дослідження у своїй професійній діяльності на основі комплексного підходу до вирішення проблем професійної діяльності;

спеціалізовано-професійних:

– здатність організовувати та здійснювати реабілітаційну, корекційну, розвивальну та психотерапевтичну роботу з особами, які страждають на психосоматичні захворювання, з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб.

Студенти повинні **знати:**

– сучасний стан психологічної служби;

– теоретичні основи клінічної психології;

– сучасні методи діагностики функціональних станів, особливо найбільш інформативних щодо раннього виявлення порушень і патології;

– сучасні методи психологічного корекції та психологічної реабілітації.

Студенти повинні **вміти:**

– провести огляд людини;

– провести аналіз його психоемоційного стану;

– визначати його психологічні особливості;

– побудувати хронограму людини;

– проаналізувати і зробити висновки за результатами психологічного дослідження;

– провести диференційну діагностику психічного стану людини;

– скласти і науково обґрунтувати рекомендації щодо психологічної корекції;

– скласти і науково обґрунтувати рекомендації щодо психологічного супроводу хворого.

3. Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль I.

Вступ до клінічної психології.

Тема 1. Фундаментальні поняття клінічної психології. Клінічне опитування пацієнта, принципи, етапи.

Кваліфікаційна характеристика медичного психолога. Місце медичного психолога в психології та медицині. Методи дослідження в медичній психології. Принципи та етапи клінічного опитування пацієнта. Феноменологія клінічних проявів. Феноменологічний принцип обстеження хворого. Первинне інтерв'ю, психологічне консультування.

Тема 2. Клінічні прояви психічної норми та патології.

Принципи розрізнення психологічних феноменів та психопатологічних симптомів. Діагностичні принципи-альтернативи: хвороба-особистість, нозос-патос, реакція-стан-розвиток, психотичне-непсихотичне, екзогенне-психогенне-ендогенне, дефект-видуження-хроніфікація, адаптація-дезадптація, компенсація-декомпенсація, негативне-позитивне.

Змістовий модуль II.

Основні симптоми та синдроми розладів психіки.

Тема 3. Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення сприйняття та мислення, емоцій, волі, потягів.

Симптоми порушення в сфері сприйняття, межа між нормою й патологією. Симптоми порушення в сфері мислення. Ознаки патології в ділянці емоцій. Порушення волі, ознаки енергетичного зниження. Патологія потягів: питання норми й патології.

Тема 4. Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення пам'яті, інтелекту, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій.

Ознаки порушення пам'яті, інтелекту. Клінічні й експериментальні способи визначення глибини ураження психічних функцій. Порушення свідомості. Межа між нормою та патологією. Ознаки психічної дефіцитарності. Питання зворотності-незворотності дефекту.

Тема 5. Основні симптоми та синдроми розладів психіки: особистість, розлади особистості.

Темперамент, характер, особистість. Структура особистості. Поняття гармонійної особистості. Розлади особистості: антисоціальний, нарцисичний, дисоціативний, гістрійонний, шизоїдний, параноїдний, шизотиповий, ананкастичний, мазохістичний, депресивний, маніакальний, обсесивний, компульсивний.

Змістовий модуль III.

Соматопсихічні розлади, психосоматичні розлади.

Тема 6. Порушення психіки при соматичних захворюваннях.

Психічне реагування на хворобу й психологія соматичного пацієнта. (Стать, вік, професія, особливості темпераменту, характеру, особистості). Типи психічного реагування. Місце психічного фактору в соматичній патології. Передумови формування психосоматичних захворювань. Психологічні особливості хворих при різних соматичних захворюваннях, дефектах тіла й органів чуття.

Тема 7. Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з хворобами ендокринної системи, гінекологічними та функціональними сексуальними розладами.

Передумови формування психосоматичних захворювань. Психологічне (психоаналітичне) значення захворювань ендокринної системи, гінекологічної сфери, психологічні аспекти акушерської патології. Передумови формування функціональних сексуальних розладів. Психологічна робота з даними групами пацієнтів.

Тема 8. Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з больовим синдромом, розладами харчової поведінки, психовегетативним синдромом, розладами сну.

Причини та наслідки психосоматичних захворювань. Поняття вторинної вигоди від симптому. Психодинамічні аспекти головного болю, болів у спині, порушення харчової поведінки, психовегетативний синдром, безсоння та інших розладів сну. Можливості психологічної корекції симптоматичних, функціональних та поведінкових порушень у світлі психосоматичного вчення про хвороби.

Тема 9. Психологічні особливості хірургічного, терапевтичного, травматологічного пацієнта. «Внутрішня картина хвороби».

Співвідношення об'єктивного й суб'єктивного аспектів захворювання. Поняття «внутрішньої картини хвороби». Особливості психічного реагування на патологію в залежності від статі, віку, професії, темпераменту, характеру, особистісних нюансів. Світоглядні й забобонні основи та установки в контексті наявності соматичної патології. Можливості психологічної допомоги та психокорекції.

Тема 10. Медико-психологічні аспекти соматичних хвороб.

Стрес і психосоматичні розлади. Патогенетичні механізми психосоматичних захворювань. Поняття про внутрішній конфлікт. Типи конфліктів. Психологічні і психічні прояви окремих соматичних захворювань. Соматичні і фізичні наслідки хронічного захворювання або фізичного дефекту в дитячому і підлітковому віці та їх психологічна корекція.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		п	лаб.	с. р.	л		п	лаб.	с.р.	
Змістовий модуль I. Вступ до клінічної психології										
Тема 1. Предмет і завдан-ня клінічної психології. Фундаментальні поняття медичної психології. Клінічне опитування па-цієнта, принципи, етапи.	20	4	4	—	12	20	2	2	—	16
Тема 2. Клінічні прояви психічної норми та патології.	20	4	4	—	12	20	—	—	—	20
Разом за змістовим модулем 1:	40	8	8	—	24	40	2	2	—	36
Змістовий модуль II. Основні симптоми та синдроми розладів психіки										
Тема 3. Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення сприйняття та мислення, емоцій, волі, потягів.	14	2	2	—	10	16	—	2	—	14
Тема 4. Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення пам'яті, інтелекту, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій.	13	2	2	—	9	12	—	—	—	12
Тема 5. Основні симптоми та синдроми розладів психіки: особистість, розлади особистості.	13	2	2	—	9	12	—	—	—	12
Разом за змістовим модулем 2:	40	6	6	—	28	40	—	2	—	38
Змістовий модуль III. Соматопсихічні розлади. Психосоматичні розлади										
Тема 6. Порушення психіки при соматичних захворюваннях.	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8
Тема 7. Психологічні особливості та пору-	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
л		п	лаб.	с. р.	л		п	лаб.	с.р.	
шення психіки у осіб з хворобами ендокринної системи, гінекологічними та функціональними сексуальними розладами.										
Тема 8. Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з больовим синдромом, розладами харчової поведінки, психовегетативним синдромом, розладами сну.	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8
Тема 9. Психологічні особливості хірургічного, терапевтичного, травматологічного пацієнта. «Внутрішня картина хвороби».	8	2	2	—	4	8	—	—	—	8
Тема 10. Медико-психологічні аспекти соматичних хвороб.	8	2	—	—	6	8	—	—	—	8
Разом за змістовим модулем 3:	40	10	8	—	22	40	—	—	—	40
Разом за навчальним планом:	120	24	22	—	74	120	2	4	—	114

5. Теми семінарських занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Фундаментальні поняття клінічної психології.	2	—
2	Принципи та етапи клінічного опитування пацієнта.	2	2
3	Клінічні прояви психічної норми та патології.	2	—
4	Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення сприйняття та мислення, емоцій, волі, потягів.	2	—
5	Ознаки порушення пам'яті, інтелекту. Клінічні й експеримен-	2	—

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	тальні способи визначення глибини ураження психічних функцій.		
6	Основні симптоми та синдроми розладів психіки: особистість, розлади особистості.	2	—
7	Порушення психіки при соматичних захворюваннях.	2	2
8	Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з хворобами ендокринної системи, гінекологічними та функціональними сексуальними розладами.	2	—
9	Психологічні особливості та порушення психіки в осіб з больовим синдромом, розладами харчової поведінки, психовегетативним синдромом, розладами сну.	2	—
10	Психологічні особливості хірургічного, терапевтичного, травматологічного пацієнта. «Внутрішня картина хвороби».	2	—
11	Особливості психічного реагування на патологію в залежності від статі, віку, професії, темпераменту, характеру, особистісних нюансів.	2	—
Разом		22	4

6. Самостійна робота.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 15 год. / 2 год.

Підготовка до контрольних заходів – 18 год. / 18 год.

Опрацювання окремих тем програми та їх частин, які не викладаються на лекціях – 41 год. / 94 год.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Предмет і завдання клінічної психології. Фундаментальні поняття медичної психології. Клінічне опитування пацієнта, принципи, етапи.	12	16
2	Клінічні прояви психічної норми та патології.	12	20
3	Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення сприйняття та мислення, емоцій, волі, потягів.	10	14
4	Основні симптоми та синдроми розладів психіки: порушення пам'яті, інтелекту, свідомості, ознаки дефіцитарності психічних функцій.	9	12
5	Основні симптоми та синдроми розладів психіки:	9	12

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
	особистість, розлади особистості.		
6	Порушення психіки при соматичних захворюваннях	4	8
7	Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з хворобами ендокринної системи, гінекологічними та функціональними сексуальними розладами.	4	8
8	Психологічні особливості та порушення психіки у осіб з больовим синдромом, розладами харчової поведінки, психовегетативним синдромом, розладами сну.	4	8
9	Психологічні особливості хірургічного, терапевтичного, травматологічного пацієнта. «Внутрішня картина хвороби»	4	8
10	Медико-психологічні аспекти соматичних хвороб.	6	8
Разом		74	94

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Клінічна психологія» використовуються пояснювально-ілюстративні методи з використанням мультимедійних презентацій та проблемні методи навчання із застосуванням:

- розв’язання проблемних завдань;
- виконання індивідуальних психологічних досліджень;
- тестових завдань;
- прийомів рольової гри;
- доповідей та повідомлень;
- активізації самостійного вивчення студентами літератури;
- навчальних дискусій.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Іспит	Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3						
30%		30%			40%						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
8	8	5	5	5	5	6	6	6	6		

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90-100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	
0-34	незадовільно з можливістю повторного складання
	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Клінічна психологія» включає:

1. Конспект лекцій на паперових носіях.
2. Конспект лекцій на електронних носіях.
3. Підручники та навчальні посібники.
4. Навчально-методичні посібники.
5. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
7. Засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
8. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України
9. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Клінічна психологія»
10. Роздатковий матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова

1. Медична психологія: навч. посіб. / [Пошук Н.Г., Маркова М.В., Кондратюк А.І., Стукан Л.В.]. – Вінниця: [Горбачук І. П.], 2010. – 135 с.
2. Медична психологія: навч. посіб. / В.А.Абрамов [та ін.]; ред. В.А.Абрамов. – Донецьк: Каштан, 2008. – 270 с.
3. Максименко С.Д., Шевченко Н.Ф. Психологічна допомога тяжким соматично хворим. – К.: Миланик, 2007. – 142 с. (МОН України № 14/18 Г-1273 від 01.12.2006).
4. Морозов С.М., Бондар В.В. Клінічна психологія: Навч. посіб. / Інститут післядипломної освіти Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К.: ІПО КУ ім. Тараса Шевченка, 2001. – Ч. 1: Психологія лікувальних впливів. Феномен плацебо. – 114 с.
5. Клиническая психология: энциклопедический словарь / Под ред. А.В.Петровского. – М.: ПЕР СЭ, 2007. – 410 с.
6. Кулаков С.А. Практикум по клинической психологии и психотерапии подростков. – Спб.: 2005. – 464 с.
7. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. – М.: МЕДпресс, 1998.
8. Международная классификация болезней (10-пересмотр): Классификация психических и поведенческих расстройств: Клинические

описания и указания по диагностике. – С.Пб.: Адис, 1994.

9. Психологія; Медична психологія; Психіатрія (термінологія) / І.І.Кутько (уклад.). – Х., 1997. – 314с. – Укр., рос. та англ. мовами.

10. Шебанова С.Г., Шебанова В.І. Клінічна психологія: навчально-методичний посібник. – Херсон, 2009. – 192 с.

Допоміжна

1. Медична психологія: Навч.посібник для самопідготовки студентів / Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти; Донецький держ. медичний ун-т ім. М. Горького / В.А. Абрамов (ред.) [Абрамов Володимир Андрійович, Вітенко Іван Сергійович, Бурцев Олександр Костянтинівич, Ряполова Тетяна Леонідівна, Виговська Олена Михайлівна] – Донецьк: Каштан, 2003. – 118 с.

2. Блохіна В.П. Загальна та медична психологія: (практикум): Навч.посібник для студ.вищ.мед.навч. заклдаів III-IV рівнів акредитації / Дніпропетровська держ. медична академія. Кафедра психіатрії, загальної та медичної психології / І.Д.Спіріна (заг.ред.), І.С.Вітенко (заг.ред.). – Д.: АРТ-ПРЕС, 2002. – 176 с.

3. Дальке Р. Кризис как шанс начать жить лучше! [Електронний ресурс]: как использовать болезни и трудности для создания счастливой жизни / Р.Дальке. – СПб.: ИГ "Весь", 2006. – 256 с. – (Исцеление души и тела).

4. Ерышев О.Ф. Психиатрия для всех / О.Ф.Ерышев, А.М.Спринц. – С.Пб.: Нева, 2005.

5. Лакосина Н.Д. Клиническая психология / Н.Д. Лакосина, И.И. Сергеев, О.Ф. Панкова. – М.: Медпресс-информ, 2003.

6. Мясищев В.Н. Личность и неврозы / В.Н. Мясищев. – Л., 1960.

7. Сонник Г.Т. Методичні вказівки з самостійної підготовки до практичних занять з медичної психології [Електронний ресурс] / Г.Т. Сонник. – Полтава: МОЗ України "Українська медична стоматологічна академія", 2001. – 241 с.

8. Хома І.Н. Медична психологія: навч.посібник / І.Н.Хома. – Рівне: Рівненська друкарня, 2002. – 178 с.

Електронний репозиторій НУВГП

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>

2. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6 / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44)/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cbc.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)
5. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
6. Законодавство України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua/>

